

# En de LIJST wordt hoe langer hoe langer

Door Ko Zweeres

Het lijkt inderdaad wat op het kinderliedje, van de boom die hoe langer hoe dikker wordt. Ook de lijst van met zekerheid in Nederland aangetroffen vogelsoorten vertoont een stage groei. Terecht voorspelde Kist (Ardea 45, 1957) al, dat in de komende jaren de aanwas van nieuwe soorten „onverminderd voortgang zou vinden”. In 1958 werden er vier nieuwe soorten aangetroffen: *poelruiter*, *ross' meeuw*, *bergfluit* en *havikarend*, in 1959 waren het er twee: *Amerikaanse kuifeend* en *Provençaalse grasmus* en voor 1960 staan er zelfs zes op het lijstje: *roodkeelpieper*, *Petsjorapieper*, *orpheusspotvogel*, *kalanderleeuwewerik*, *grijskopspecht* en *kleine kokmeeuw*.

Over *roodkeelpieper*, *Petsjorapieper*, *orpheusspotvogel* en *grijskopspecht* zijn al eerder mededelingen gedaan (Limosa 33, 1960, Limosa 34, 1961 en Het Vogeljaar 8, 1960, blz. 19). Over de *kalanderleeuwewerik* en de *kleine kokmeeuw* vertellen resp. W. Verkerk en Mr. J. Kist in het laatstverschenen nummer van Limosa (24, 1961, blz. 220 e.v.). De *kleine kokmeeuw* werd op 19 en 20 april door Kist, Waldeck en Van den Oord (ieder afzonderlijk) bij de Scheveningse haven gezien, tussen gewone *kokmeeuwen*. Van den Oord nam zelfs een model van de zwarte „kap” waar, dat afweek van de afbeelding in het „Handbook of British Birds”, doch overeen kwam met klaarblijkelijk juistere afbeeldingen.

Overigens stelt de Commissie voor de Nederlandse Avifauna o.a. als eis, dat een nieuwe soort slechts tot de officiële lijst wordt „toegelaten”, als hij door twee betrouwbare waarnemers is gedetermineerd. Doordat Kist, Waldeck en Van den Oord hun waarnemingen niet tegelijkertijd verrichtten, is het dus niet zeker, of deze soort op de lijst zal komen.

Misschien is het hier de plaats om op te merken, dat de naam *kleine kokmeeuw*, als de soort wordt toegelaten, beter kan worden gewijzigd. Immers, al die aanduidingen als kleine, grote, gele, witte enz. scheppen maar kansen

op verwarring. Zeker in een gesprek, of misschien wel in druk, als een hoofdletter of cursivering bij vergissing worden weggelaten of toegevoegd. Het is bezwaarlijk, ingeburgerde namen te wijzigen, maar als we een nieuwe soort moeten benoemen, lijkt het toch gewenst, deze kansen op verwarring te voorkomen. De Amerikanen noemen hem *Bonaparte's gull*, wat dus *Bonapartes meeuw* zou kunnen worden. Ook niet ideaal, maar voor een zo zeldzame soort toch wel hanteerbaar en bovendien een herinnering aan de verdienstelijke ornitholoog Charles Lucien Bonaparte (1803-1857), die zelfs nog enige tijd in Nederland heeft gewoond en gewerkt (1850). Hij was een neef („oomzegger”) van Napoleon I.

De *kalanderleeuweriken* werden in oktober 1960 in het infiltratiegebied in de duinen bij Castricum aangetroffen. Vier stuks, die op 2 oktober voor het eerst en op 15 oktober voor het laatst werden gezien. Wie deze soort kent uit Zuid-Frankrijk, zal begrijpen dat de determinatie niet moeilijk was en de vogels zijn door zovelen gezien en herkend, dat hun „toelating” tot de „lijst” niet twijfelachtig lijkt.

Dit laatste zal ook wel gelden voor de *gestreepte strandloper*, die deelnemers aan een excursie van de Club van Vogelkundigen op 24 september op Texel zagen en fotografeerden. Ook alweer een Amerikaanse soort, die al een paar maal in Groot Brittannië was gesignaleerd en ook (ongenummerd en met kleine letter) in de „Vogelgids” (blz. 148) wordt genoemd.

Tenslotte, als laatste aanwinst (d.w.z. op het ogenblik dat we dit schrijven, want je kunt nooit weten!) een *koereiger*, die op 1 november door de C.J.N.'er Jelle van Dijk en zijn vrienden bij Harderwijk werd ontdekt, in een weiland bij de koekfabriek, rechts van de weg naar de nieuwe polder. Omdat de soort volgens de „Vogelgids” nog niet op de Nederlandse lijst voorkwam, namen de jongelui het zekere voor het onze-

kere en alarmeerden de heer Tjittes. Deze schrijft me hierover o.a.: „Toen ik op het terrein aankwam zat de vogel zich te pluizen op een hekpaal en was onmiddellijk als koereiger in winterkleed te herkennen.” De heer Tjittes zag de vogel o.a. een paar keer een worm eten. Hij liep daarbij tussen de koeien en pikte op plaatsen, waar deze hun poten hadden neergezet. Zaterdagochtend kon Jelle van Dijk de vogel tonen aan de heren Klatte, Kist, Swaab en Tekke. Zij zagen de vogel wegvliegen in de richting Hoophuizen. Tjittes en Wolff troffen hem 's middags onder Hierden aan, op een weide tussen de koeien, waar de vogel zich nog vertrouwelijker gedroeg dan bij Harderwijk. Op zondag 12 november hebben velen hem weer bij de koekfabriek bij Harderwijk kunnen bewonderen, maar sindsdien is hij niet meer waargenomen (meded. Tjittes). In 1956 heeft een koereiger zich enige tijd bij Den Dolder opgehouden, waar hij tenslotte in een drinkbak voor vee is verdronken: Aangezien dit ex. een touw aan een der poten had, mag wel worden verondersteld, dat het een vogel was, die ergens uit gevangenschap was ontsnapt (med. Dr. G. A. Brouwer).

Wat dit laatste betreft: het is bij soorten, die nogal eens in gevangenschap worden gehouden, zoals *flamingo's*, *zilverreigers*, *roodhalsganzen*, *bruinkopgorzen* e.d. nu eenmaal uiterst moeilijk, een beslissing te nemen ten aanzien van veldwaarnemingen. Dat hebben we ervaren, toen een uiterst fit *buffelkop-eendje* in 1960 in de Kennemerduinen verscheen, doch enkele dagen later door tientallen teleurgestelde vogelaars van de „life list” moest worden geschrapt, toen bleek dat even tevoren een *buffelkopje* uit een waterwildcollectie in het nabije Santpoort was ontsnapt. Om de verwarring nog groter te maken, werden omstreeks dezelfde tijd in Oost-Engeland op enige plaatsen *buffelkopjes* gezien!

Overigens blijkt wel dat, ongetwijfeld ook dank zij de „Vogelgids”, weinig rariteiten aan de aandacht van de groeiende schare vogelaars ontsnappen. Al gaan er hardnekkige geruchten, dat de *steppenkievit*, die Top onder Opmeer

en Spanbroek ontdekte, en die we er op 16 november nog aantroffen (Rev. Hartley, Mooij, Zweeres), zich daar al maandenlang zou hebben opgehouden. Deze laatste is overigens geen aanwinst, want hij was al eens (in 1925 in Brabant) in Nederland aangetroffen. Hij heeft dan ook zelfs een nummer in de „Vogelgids” maar geen afbeelding, vermoedelijk doordat hij in de oorspronkelijke Britse uitgave slechts in de lijst van „rariteiten” werd vermeld.

Natuurlijk schuilen de genoemens, die het kijken naar vogels kan bieden, beseft niet alleen in het waarnemen van zeldzaamheden. Maar er zullen weinig vogelaars zijn, wier hart niet sneller gaat kloppen, bij het bekijken van een rariteit. En het is zeker een compliment waard als iemand zo'n rariteit (vooral een veel op een andere soort gelijkende) weet te herkennen. Waarvoor heel belangrijk is, dat men de algemenere soorten door en door kent.

(Volgens een mededeling van de heer A. A. Tjittes op 9 december was de koereiger nog steeds aanwezig. - Red.)

## Met een eekhoorn ter leeuweriken- vangst in 1571

Hierbij als curiositeit een aanhaling uit een pl.m. 400 jaar oude brief. De schrijver was Johan van Utenhove (lid van een bekende Gentse familie), die in 1571 om godsdienstredenen naar Duitsland was uitgeweken.

Hij vraagt in deze brief aan zijn zwager De Roovere (te Antwerpen) om toezending van enige fluitjes om leeuweriken te lokken. Deze werden blijkbaar gaarne gevangen. Tevens informeert hij waar een nagemaakte wezel of hermelijn te verkrijgen zou zijn. Uit het verband valt op te maken, dat ook deze bij de vogelvangst werden gebruikt.

Het verzoek is vervat in de volgende bewoordingen:

„Een paer sifletkens daer men leuerkens mede lockt ende waer ergens een gecontrofaect weselen of eechoreken te ubercommen is, of een te lassen maken.”

Het is mij niet duidelijk welke rol een nagemaakte wezel of eekhoorn bij de vangst van leeuweriken zou moeten vervullen. Indien iemand daarover opheldering kan verstrekken zal ik dat gaarne vernemen.

R. Verdonk.